

Tämä on rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Jeglinsky, I., Jokitalo-Trebs, M. Savolainen, I. & Vänskä, N. (2023). Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus -kirjan antia vaikuttavaan yhteistoimintaan lapsen parhaaksi. *Kuntoutus*, 1, s. 44-46.

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Jeglinsky, I., Jokitalo-Trebs, M. Savolainen, I. & Vänskä, N. (2023). Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus -kirjan antia vaikuttavaan yhteistoimintaan lapsen parhaaksi. *Kuntoutus*, 1, pp. 44-46.

© Kuntoutussäätiö

Ira Jeglinsky, FT, kuntoutuksen yliopettaja, Arcada ammattikorkeakoulu

Mari Jokitalo-Trebs, TtM, kuntoutuksen ohjaaja, ft, kuntoutuspäällikkö, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

Irina Savolainen, FT, logopedian yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto

Nea Vänskä, TtM, ft, projektipäällikkö, lehtori, Metropolia ammattikorkeakoulu

Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus – kirjan antia vaikuttavaan yhteistoimintaan lapsen parhaaksi

Kirjoittajat: Matti Koivikko ja Salla Sipari

Julkaisun nimi: Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus

Kustantaja: Valtakunnallinen Lasten ja Nuorten Kuntoutus ry

Painopaikka ja vuosi: [Sähköinen julkaisu](#), toinen uudistettu painos, 2021

Sivumäärä: 236

Valtakunnallisen lasten ja nuorten kuntoutus (VLK) ry:n kunniapuheenjohtaja Matti Koivikko (lääkintöneuvos, dosentti, lastenneurologi) ja puheenjohtaja Salla Sipari (FT, kuntoutuksen yliopettaja) ovat uudistaneet Lasten ja nuorten hyvä kuntoutus – kirjan toisen painoksen sähköiseksi julkaisuksi (2021). Kirjan sisältö perustuu laajaan valtakunnalliseen projektiin, jossa on kerätty moninäkökulmaisesti tietoa siitä, miten kuntoutus tulisi järjestää lapsen ja nuoren parhaaksi.

Uudistetun kirjan innoittamana järjestimme VLK:n Helsingin alueellisessa asiantuntijatoimikunnassa lukupiirin kirjan herättämistä ajatuksista. Pohdimme lukupiirissä, mihin suuntaan kuntoutusta tulisi kehittää tulevaisuudessa ja miten kirjan antia voisi hyödyntää vaikuttavan yhteistoiminnan rakentamisessa lapsen ja nuoren arjessa.

Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus – kirja lähestyy aihettaan raikkaasti ja uutta luoden. Kirjaan on nimensä mukaisesti koottu kattava kuvaus siitä, mitä on lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus sekä millaiset periaatteet hyvän kuntoutuksen järjestämistä ohjaavat. Verrattuna ensimmäiseen painokseen, kirjaan on uudistettu terminologiaa, lähdeviittauksia ja toimintaympäristön kuvausta, mutta johtopäätökset lapsen ja nuoren hyvästä kuntoutuksesta ovat kestäneet aikaa.

Kirjan ansiona on erityisesti lapsen ja nuorten hyvän kuntoutuksen hahmottaminen systeemisenä kokonaisuutena, jonka keskiössä ovat lapset ja nuoret perheineen. Koordinoimaton kuntoutuksen kokonaisuus saattaa lapsen ja perheen kannalta näyttäytyä pirstaleisena sekä irrallisena lapsen ja perheen arjesta. Kuntoutuksen onnistumisen edellytyksenä kirjassa painotetaan lapsen, perheen ja ammattilaisten yhteistoimintaa, jonka tulisi perustua lapsen ja perheen tarpeisiin arjessa. Kirja syventää ymmärrystämme kuntoutuksesta, jossa moniasiantuntijuuteen perustuvaa yhteistoimintaa rakennetaan yksilöllisesti.

Kirjassa keskiöön nostetaan kuntoutuminen, joka ymmärretään yksilön ja ympäristön välisenä oppimis- ja muutosprosessina. Kuntoutumista edistää yksilöllisten tavoitteiden suuntaisen yhteistoiminnan toteutuminen lapsen ja nuoren arjessa: kotona, varhaiskasvatuksessa, koulussa ja vapaa-aikana. Kirjan mukaan kuntoutuksen suunnittelun lähtökohtana ei tulisi olla pohdinta siitä, kuinka monta käyntiä kutakin terapiamuotoa, lapsi tai nuori saa viikon aikana diagnoosiin perustuen, vaan millainen tuki ja yhteistoiminta edistää lapsen ja nuoren toimintakykyä arjessa. Tällöin kuntoutus voi toteutua vertaisryhmässä, terapeutin ja vanhempien välisenä keskusteluna tai vaikkapa useamman kuntoutusalan ammattilaisen yhteisenä kotikäyntinä. Kuntoutusta voisi toteuttaa nykyistä enemmän ryhmämuotoisena ja yksilöterapien tarve voisi olla perusteltua esimerkiksi, kun lapsi harjoittelee toiminnallisten tavoitteiden mukaisia osataitoja tai tarvitsee harjoitteluun erityistä välineistöä. Lukupiirissämme kirjan anti suuntasi ajatuksia siihen, että tulevaisuudessa hyvä kuntoutus toteutuu monenmuotoisena, monissa konteksteissa lapsen tai nuoren arjessa sekä monen ihmisen yhteistyönä lapsen ja perheen yksilöllisiin tarpeisiin ja tilanteisiin vastaten.

Elämänkaarajattelun tärkeys painottuu kirjassa kuntoutuksen järjestämisessä. Erilaiset siirtymät, kuten päiväkodin aloittaminen, siirtyminen ala- ja yläkouluun, myöhempiin opintoihin ja työelämään, ovat luonnollinen osa elämää, mutta useinkaan niitä ei ennakoita riittävän varhain. Elämänkaarajattelun tulisi ohjata kuntoutuksen suunnittelua ja nykyhetken rinnalla olisi tärkeä huomioida jo tulevia siirtymävaiheita. Erityistä tukea tarvitseva lapsi tarvitsee usein tukea myös aikuisena. Kirjassa todetaan, että jokainen siirtymävaihe edellyttää monialaista ja -ammattillista suunnittelua yhdessä lapsen/nuoren ja perheen kanssa.

Esimerkiksi s. 152 kuvataan: ”onnistunutta siirtymistä voidaan kutsua elämän liitoskohtien saumattomaksi yhteistyöksi”.

Kirjan mukaan lapsen ja nuoren hyvän kuntoutuksen järjestämisessä on keskeistä kaikkien lapsen kuntoutukseen osallistuvien ihmisten asiantuntijuuden yhteensovittaminen lapsen tarpeisiin ja perheen arkeen. Yksittäinen kuntoutustoimenpide ei ole riittävä, jos yhteistoiminta ei suju. Lukupiirissämme kirja herätti keskustelua siitä, että tällä hetkellä kuntoutusalan asiantuntijat esimerkiksi terapeutit lähestyvät lapsen ja nuoren tarpeita oman asiantuntijuutensa näkökulmasta. He pyrkivät oman alansa ammattieettisten ohjeiden mukaan toteuttamaan työtään parhaan käytettävissä olevan tutkimustiedon ja yleisesti hyväksytyjen kliinisten käytänteiden mukaisesti. Valittujen kuntoutusmenetelmien vaikuttavuutta korostetaan ja useat eri kuntoutusalan ammattiryhmät/-liitot ovat julkaisseet tutkimustietoon perustuvia suosituksia kuntoutusmenetelmien käytöstä eri asiakasryhmien kanssa. Kuntoutussuosituksen taustalla on sama ajatus kuin terveyden ja sairaanhoidon Käypähoito suosituksissa, joissa tavoitteena on parantaa hoidon laatua ja vähentää hoitokäytäntöjen vaihtelua (Duodecim - käypähoito, n.d). Sellaista kokonaisvaltaista suositusta, joka huomioisi sen, miten erilaiset ja usein samanaikaiset palvelut ja kuntoutumista edistävä toiminta lapsen ja perheen arjessa vaikuttavat yhdessä ei ole tehty. Lukupiirissämme kuitenkin huomasimme, että tämä kirja täyttää tätä aukkoa.

Kirjan esisanoissa linjataan kirjan lähtökohdaksi käsitellä kuntoutusta perheen ja lapsen tarpeiden mukaisen toiminnan suunnittelun ja organisoinnin näkökulmasta, eikä niinkään kuntoutuksen vaikuttavuuden näkökulmasta. Kirja haastaa kuitenkin rohkeasti perinteisen medikaalisen lineaariseen vaikuttavuustietoon perustuvan kuntoutusmallin, ”jossa todetaan ongelma ja tehdään diagnoosi ja etsitään kyseiseen ongelmaan vaikuttava hoito.” (s. 167). Kirjassa esitetään, että lasten ja nuorten kuntoutuksessa näin suorat syy-seuraussuhteet eivät toimi, jos halutaan tukea lapsen arkista toimintaa ja parantaa elämän laatua. Kuntoutus on moniulotteinen prosessi ja useiden osa-alueiden, kuten toimintakyvyn ja ympäristön, vuorovaikutteinen kokonaisuus, jonka arviointi tulisi kohdistaa useaan eri osa-alueeseen yhtä aikaa. Lukupiirissämme jatkoimme pohdintaa systeemisestä vaikuttavuuskäsityksestä ja siitä, miten kuntoutuksen moniulotteisuus, moniasiantuntijuus ja vuorovaikutteisuus tulisi näkyä myös kuntoutuksen tuloksellisuuden arvioinnissa.

Kirja sai meidät pohtimaan tämänhetkisiä hyvinvointialueita, joiden tehtäväksi kuntoutuksen järjestäminen on osaltaan jo siirtynyt. Hyvinvointialueilla olisi nyt ainutlaatuinen mahdollisuus uudistaa kuntoutuksen hajanaista ja siilomaista rakennetta, niin että lapsen ja nuoren arjessa kuntoutus, kasvatus ja muu ohjaus nivoutuisivat yhteen mielekkäällä tavalla lapsen yksilöllisten tarpeiden ja tavoitteiden suunnassa. Kirjassa esitetyt toimintaperiaatteet voisivat toimia lähtökohtana hyvinvointialueiden kuntoutuksen kehittämiseksi, jossa kuntoutuksen palvelujärjestelmä nähdään muihin järjestelmiin nivoutuvana kokonaisuutena. Kuntoutuksen ja muiden tukitoimien järjestämiseksi kirjassa suositellaan alueellista suunnitelmaa, jossa kasvatus, opetus, ohjaus ja kuntoutus suunnitellaan kokonaisuutena voimavarojen mukaan. Kirjassa esitetyt kuntoutuksen suuntalinjat ja suositukset hyvistä kuntoutuskäytännöistä tukevat yhdyspintojen rakentamista eri toimijoiden välillä. Ammattilaisten osaaminen yli ammattirajojen syntyy yhteisen suunnitelman ja toiminnan kautta. Monien erillisten kasvatus-, opetus-, ja kuntoutussuunnitelmien sijaan kirjassa esitetään niiden yhdistämistä yhdeksi henkilökohtaiseksi suunnitelmaksi. Esimerkiksi kuntoutusta tarvitsevan nuoren, hänen huoltajiensa, kuntoutuksen ammattilaisten sekä perusopetuksen edustajien voisivat sopia yhdessä, miten he toimivat arjessa kuntoutumisen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kirjassa painotetaan, ettei lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus synny itsestään tuomalla palveluita ja toimijoita yhteen, vaan kyse on aikaa ja kehittämistä vaativasta erityisosaamisesta. Kirjan antia on hyvä hyödyntää, kun haluaa yhteistoiminnassa edesauttaa lapsen ja perheen yksilöllisiin tarpeisiin vastaavaa kuntoutumista. Samoin kirja soveltuu erinomaisesti kuntoutuksen ja kasvatuksen koulutukseen rakentamaan yhteistä tietopohjaa. Kirjan sisältö perustuu laajaan valtakunnalliseen projektiin, jossa on kerätty moninäkökulmaisesti tietoa siitä, miten kuntoutus tulisi järjestää lapsen ja nuoren parhaaksi. Lukupiirissämme totesimme yksimielisesti kirjan olevan arvokas tietolähde, ja suosittelemme lämpimästi Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus – kirjaan tarttumista.

Kirja löytyy sivustolla: <https://vlkuntoutus.fi/julkaisut/lapsen-ja-nuoren-hyva-kuntoutus/#page=1>